

Τα βιβλία των Εκδόσεων Πουκαμισάς συμπυκνώνουν την πολύχρονη διδακτική εμπειρία των συγγραφέων μας και αποτελούν το βασικό εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιούν οι μαθητές των φροντιστηρίων μας. Μέσα από τη διαρκή τους αξιοποίηση στις τάξεις μας διασφαλίζουμε τον εμπλουτισμό τους, τη συνεχή τους βελτίωση και την επιστημονική τους αρτιότητα, καθιστώντας τα βιβλία των Εκδόσεών μας εγγύηση για την επιτυχία των μαθητών.

εκδόσεις

ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

τα **βιβλία** των **επιτυχιών**

Ρόνη Φλωροπούλου

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Γυμνασίου

εκδόσεις

ΠΟΥΚΑΜΙΑΣ

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή ενός εκ των συγγραφέων

Σειρά: ΓΥΜΝΑΣΙΟ | Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου
Ρόνη Φλωροπούλου
ISBN: 978-618-5325-13-8

Επιστημονική επιμέλεια: Μαρία Γκυρτή
Επιμέλεια κειμένου: Γωγώ Κουτσούγερα
Σχεδιασμός έκδοσης: Μαλβίνα Κότο
Στοιχειοθεσία-σελιδοποίηση: Μαλβίνα Κότο, Αβραάμ Μαχαιρίδης
Σχεδιασμός εξωφύλλου: Αλέξανδρος Γιαννακούλιας
Υπεύθυνη έκδοσης: Γωγώ Κουτσούγερα

Copyright 2018 © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ, Ρόνη Φλωροπούλου για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο

Κυκλοφορία έκδοσης: Ιούλιος 2018

Επικοινωνία με συγγραφέα: Ρόνη Φλωροπούλου – roifloropoulou@gmail.com

Απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο, μέσο και μέθοδο αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, μετάφραση, διασκευή, θέση σε κυκλοφορία, παρουσίαση, διανομή και η εν γένει πάσης φύσεως χρήση και εκμετάλλευση του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμηματικά, καθώς και της ολικής αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου (στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης κ.λπ.) και του εξωφύλλου του, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπάρχουσας νομοθεσίας περί προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων περιλαμβανομένων και των σχετικών διεθνών συμβάσεων.

Αριθμός έκδοσης: 1η | Αριθμός αντιτύπων: 1200

εκδόσεις
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

Λ. Βουλιαγμένης 46 & Αλεξίουπόλεως, ΤΚ 164 52 Αργυρούπολη | Τ. 210 4112507
www.ekdoseispoukamisas.gr | info@ekdoseispoukamisas.gr

Περιεχόμενα

1η ΕΝΟΤΗΤΑ: Οι πρώτες μέρες σ' ένα νέο σχολείο

A. Εισαγωγικά κείμενα	11	E. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	32
B. Επικοινωνία	13	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	39
Γ. Είδη προτάσεων	21	Κριτήριο αξιολόγησης	40
Δ. Λεξιλόγιο	31		

2η ΕΝΟΤΗΤΑ: Επικοινωνία στο σχολείο

A. Εισαγωγικά κείμενα	45	E. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	62
B. Είδη προφορικού και γραπτού λόγου	46	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	69
Γ. Η παράγραφος	57	Κριτήριο αξιολόγησης	73
Δ. Λεξιλόγιο	61		

3η ΕΝΟΤΗΤΑ: Ταξίδι στον κόσμο της φύσης

A. Εισαγωγικά κείμενα	77	E. Πολυτροπικότητα	106
B. Περιγραφή	78	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	112
Γ. Αφήγηση	87	Κριτήριο αξιολόγησης	114
Δ. Επιχειρηματολογία	97		

4η ΕΝΟΤΗΤΑ: Φροντίζω για τη διατροφή και την υγεία μου

A. Εισαγωγικά κείμενα	119	ΣΤ. Λεξιλόγιο	151
B. Ονοματική φράση – Επιθετικός προσδιορισμός	120	Z. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	152
Γ. Κλίση ουσιαστικών και επιθέτων ...	128	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	158
Δ. Παραγωγή και σύνθεση	146	Κριτήριο αξιολόγησης	160
E. Στοιχεία που συνοδεύουν τον προφορικό λόγο	150		

5η ΕΝΟΤΗΤΑ: Γνωρίζω τον μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου

A. Εισαγωγικά κείμενα	167	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	190
B. Το ρήμα	168	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	200
Γ. Παράγωγα ρήματα	185	Κριτήριο αξιολόγησης	203
Δ. Λεξιλόγιο	187		
E. Το ρήμα στην αφήγηση	188		

6η ΕΝΟΤΗΤΑ: Οι δημιουργικές δραστηριότητες στη ζωή μου

A. Εισαγωγικά κείμενα	207	E. Λεξιλόγιο	225
B. Λειτουργίες – Χρήσεις των πτώσεων του ουσιαστικού	209	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	226
Γ. Παράγωγα ουσιαστικά	218	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	239
Δ. Παράγραφος – Πλαγιότιτλοι	222	Κριτήριο αξιολόγησης	245

7η ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο κόσμος μέσα από την οθόνη-εικόνα

A. Εισαγωγικά κείμενα	251	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	264
B. Οριστικό και αόριστο άρθρο	253	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	272
Γ. Παράγωγα επίθετα	258	Κριτήριο αξιολόγησης	274
Δ. Περιγραφή	261		
Ε. Λεξιλόγιο	263		

8η ΕΝΟΤΗΤΑ: Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες:

Παρακολουθώ και συμμετέχω

A. Εισαγωγικά κείμενα	279	Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	296
B. Παρατακτική σύνδεση – Ασύνδετο σχήμα	282	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	305
Γ. Αφήγηση	291	Κριτήριο αξιολόγησης	309

9η ΕΝΟΤΗΤΑ: Ανακαλύπτω τη μαγεία της γνώσης

A. Εισαγωγικά κείμενα	115	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	327
B. Συνταγματικός άξονας	317	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	337
Γ. Παραδειγματικός άξονας	321	Κριτήριο αξιολόγησης	339
Δ. Λεξιλόγιο	325		

10η ΕΝΟΤΗΤΑ: Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό του

A. Εισαγωγικά κείμενα	343	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	362
B. Υποτακτική σύνδεση των προτάσεων	345	Πρόσθετες ασκήσεις εμπέδωσης	373
Γ. Σημεία στίξης	353	Κριτήριο αξιολόγησης	375
Δ. Χρήση λεξικών	360		

Απαντήσεις Ασκήσεων

Απαντήσεις στις ασκήσεις του βιβλίου	379	Απαντήσεις στις ασκήσεις του Τετραδίου Εργασιών	392
--	-----	---	-----

1η ΕΝΟΤΗΤΑ

Οι πρώτες μέρες
σ' ένα νέο σχολείο

Οι πρώτες μέρες σ' ένα νέο σχολείο

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1 [Πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο]

Ερώτηση κατανόησης (σελ. 11)

Πώς νιώθει η Άννα, η κύρια ηρωίδα του αποσπάσματος, μόλις μπαίνει για πρώτη φορά στον χώρο του Γυμνασίου; • Από πού καταλαβαίνουμε τα συναισθήματά της;

Η Άννα σοβαρή, όπως αρμόζει σ' ένα κορίτσι του γυμνασίου, διασχίζει τον δρόμο για το καινούριο της σχολείο. Όταν πλησιάζει, παίρνει μια βαθιά ανάσα και μπαίνει στο προαύλιο. Νιώθει πάρα πολύ μικρή μπροστά στα υπόλοιπα παιδιά που της φαίνονται «ολόκληροι άντρες και γυναίκες». Περνάει διστακτικά από δίπλα τους, ενώ εκείνοι την κοιτάζουν και χαμογελούν. Η Άννα νιώθει εντελώς χαμένη, αφού παρατηρεί ότι δεν ξέρει κανέναν γύρω της. Σκεπτόμενη, λοιπόν, ότι μοιάζει με «βλαχαντερό», σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κορίτσια που έχουν άνεση και αέρα, κάθεται ολομόναχη και στενοχωρημένη σε μια άκρη.

Τα συναισθήματα της Άννας μπορούμε να τα καταλάβουμε από τις παρακάτω εκφράσεις:

- **«Κατηφόρισε σοβαρή [...] διέσχισε γρήγορα [...] με βιαστικό βήμα»:** Η Άννα διασχίζει γρήγορα και βιαστικά τον δρόμο, για να φτάσει στο σχολείο της. Μπορεί να διακρίνει κανείς το άγχος και την ανησυχία της, καθώς δεν γνωρίζει τι πρόκειται να συναντήσει.
- **«σοβαρή, όπως ταίριαζε σ' ένα γυμνασιοκόριτσο»:** Η Άννα νιώθει ότι έχει μεγαλώσει και πρέπει να είναι σοβαρή.
- **«Ένιωσε να βουλιάζει»:** Μόλις μπαίνει στο προαύλιο και αντικρίζει το πλήθος των παιδιών νιώθει να «βουλιάζει», είναι εντελώς χαμένη.
- **«Θεέ, πόσο τεράστιοι ήταν όλοι τους! Κι αυτή σαν νάνος! Ολόκληροι άντρες και γυναίκες!»:** Τα υπόλοιπα παιδιά της φαίνονται τεράστια και εκείνη μπροστά τους νιώθει πολύ μικρή.
- **«Και δεν ξέρω κανέναν εδώ»:** Η Άννα νιώθει ολομόναχη, γιατί δεν ξέρει κανέναν γύρω της.
- **«Και δες τι αέρα που έχουν όλες αυτές οι κυράτσες. Εγώ είμαι σαν βλαχαντερό!»:** Συγκρίνοντας τον εαυτό της με τα μεγαλύτερα κορίτσια που έχουν άνεση και αέρα, νιώθει ντροπή.
- **«ζάρωσε σε μια άκρη»:** Νιώθοντας μειονεκτικά και έχοντας χάσει κάθε αυτοπεποίθηση, απομονώνεται σε μια άκρη.

Κείμενο 2 [Μιλώ, ζωγραφίζω, γράφω]**Ερωτήσεις κατανόησης (σελ. 11)****1. Ποιοι ήταν οι πρώτοι τρόποι με τους οποίους επικοινωνούσαν οι άνθρωποι;**

Η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων άρχισε πολύ πριν οι άνθρωποι ξεκινήσουν να μιλούν. Οι εκφράσεις του προσώπου, δηλαδή οι γκριμάτσες, και οι χειρονομίες, δηλαδή οι κινήσεις των χεριών, είναι οι πρώτοι τρόποι με τους οποίους επικοινωνούσαν οι άνθρωποι μεταξύ τους. Με τον τρόπο αυτό, πολύ πριν εμφανιστεί η γραφή, οι άνθρωποι είχαν δημιουργήσει μια δική τους γλώσσα. Αρχικά, όλες τις πληροφορίες τις συγκρατούσαν στο μυαλό τους και οι γονείς μετέδιδαν τις γνώσεις στα παιδιά τους με τον προφορικό λόγο. Όμως, καθώς περνούσαν τα χρόνια και οι πληροφορίες αυξάνονταν, ήταν αδύνατον να τις συγκρατούν όλες στο μυαλό τους, με αποτέλεσμα πολλές από αυτές να ξεχνιούνται ή να χάνονται, γι' αυτό έπρεπε να βρουν έναν τρόπο να τις καταγράφουν. Ο τρόπος αυτός ήταν οι ζωγραφιές. Η πρώτη γραπτή επικοινωνία των ανθρώπων πραγματοποιήθηκε μέσω των εικόνων. Αφού πέρασαν αρκετοί αιώνες, οι ζωγραφιές εξελίχτηκαν σε γράμματα, αρχικά με το φοινικικό αλφάβητο, στη συνέχεια με το ελληνικό αλφάβητο και αργότερα με το λατινικό αλφάβητο των Ρωμαίων.

2. Γιατί η επινόηση του αλφάβητου θεωρείται επανάσταση στην ιστορία του ανθρώπου;

Αναμφισβήτητα, η επινόηση του αλφάβητου αποτελεί επανάσταση στην ιστορία του ανθρώπου. Παρόλο που οι άνθρωποι είχαν βρει διάφορους τρόπους επικοινωνίας, κανένας δεν ήταν επαρκής. Η ανακάλυψη του αλφάβητου έδωσε τη δυνατότητα στους ανθρώπους να διασώζουν πληροφορίες, γνώσεις και γεγονότα και να τα μεταβιβάζουν από τη μία γενιά στην άλλη. Έτσι, η σοφία του παρελθόντος ταξιδεύει ανά τους αιώνες, φτάνει ως τις μέρες μας και προάγει τον πολιτισμό. Η ανεκτίμητη και αδιαμφισβήτητη αξία του γραπτού λόγου αποτυπώνεται και στη γνωστή λατινική ρήση «verba volant, scripta manent» (= τα λόγια πετούν, τα γραπτά μένουν).

Κείμενο 3 [Διάφοροι κώδικες στη ζωή μου]**Ερωτήσεις κατανόησης (σελ. 12)****1. Πόσοι διαφορετικοί κώδικες παρουσιάζονται στο κείμενο 3;**

Στο κείμενο 3 παρουσιάζονται τέσσερις διαφορετικοί κώδικες:

- **Ο Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.):** σήματα, φωτεινοί σηματοδότες
- **Ο κώδικας των Μαθηματικών:** αριθμοί, σύμβολα
- **Ο κώδικας της Μουσικής:** νότες, το κλειδί του σολ και το κλειδί του φα
- **Ο κώδικας των Αρχαίων Ελληνικών:** πνεύματα (ἄλλων, ἀπάντων), περισπωμένη (˘)

2. Προσπαθήστε να μεταφέρετε στα νέα ελληνικά την παραπάνω φράση του Πλάτωνα.

Η φράση του Πλάτωνα στα νέα ελληνικά αποδίδεται ως εξής: «Από τη μητέρα και τον πατέρα και από όλους γενικά τους άλλους προγόνους, η πατρίδα είναι περισσότερο άξια τιμών και πιο σεβαστή και πιο ιερή».

Β. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Β1. Παράγοντες της επικοινωνίας

ΘΕΩΡΙΑ

Τι είναι επικοινωνία;

Επικοινωνία είναι η μεταβίβαση και η ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων.

Απαραίτητα συστατικά κάθε επικοινωνίας είναι:

- α. Ο πομπός:** αυτός που στέλνει το μήνυμα προφορικά (ομιλητής) ή γραπτά (συγγραφέας)
- β. Ο δέκτης:** αυτός που ακούει το μήνυμα (ακροατής) ή διαβάζει το μήνυμα (αναγνώστης)
- γ. Ο κώδικας:** ένα σύστημα σημείων ή σημάτων ή συμβόλων με αρχές και κανόνες. Η γλώσσα είναι ένα παράδειγμα κώδικα.
- δ. Το μήνυμα:** κάθε πληροφορία, ερώτηση, απάντηση, σκέψη που διατυπώνει ο πομπός.

❖ Ο **πομπός** χρησιμοποιεί τον **γλωσσικό κώδικα**, για να κωδικοποιήσει ένα **μήνυμα**, μπορεί δηλαδή να:

- ♦ εκφράσει μια επιθυμία (π.χ. *Θέλω να σπουδάσω γιατρός.*)
- ♦ διατυπώσει μια ερώτηση (π.χ. *Πότε θα τελειώσει η ταινία;*)
- ♦ δώσει μια πληροφορία (π.χ. *Αύριο θα χιονίσει.*)
- ♦ ζητήσει μια πληροφορία (π.χ. *Πώς σε λένε;*)
- ♦ πει κάτι που σκέφτεται (π.χ. *Η τεχνολογία βελτίωσε την ποιότητα ζωής του ανθρώπου.*)
- ♦ πει κάτι που νιώθει (π.χ. *Με στενοχώρησε η συμπεριφορά σου.*)

❖ Ο πομπός χρησιμοποιεί έναν **τρόπο**, ένα **μέσο** (**φυσικό** ή **τεχνητό**), για να μεταβιβάσει το μήνυμα στον δέκτη. Ως **μέσο επικοινωνίας** μπορεί να χρησιμοποιηθεί:

- ♦ η επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο
- ♦ το τηλέφωνο (σταθερό ή κινητό)
- ♦ ο ηλεκτρονικός υπολογιστής
- ♦ η επιστολή

❖ Η **μορφή** και το **ύφος** του μηνύματος επηρεάζονται από το **μέσο** που χρησιμοποιεί κάθε φορά ο πομπός.

❖ Ανάλογα με το **μέσο** που χρησιμοποιείται κάθε φορά, η επικοινωνία μπορεί να λάβει **δύο μορφές**:

- ♦ την προφορική (άμεση επικοινωνία)
- ♦ τη γραπτή (ανάμεσα σε ανθρώπους που δεν έρχονται σε άμεση επαφή)

- ♦ Τέλος, ο **δέκτης** λαμβάνει το μήνυμα και το **αποκωδικοποιεί**. Οι ρόλοι μεταξύ πομπού και δέκτη εναλλάσσονται. Καθένας με τη σειρά του γίνεται πομπός ή δέκτης.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ακούω και μιλώ (σελ. 12)

1. Εντοπίστε στο κείμενο 1 τα λόγια που λέει ο Γιώργος και τα λόγια που λέει ο διευθυντής του Γυμνασίου. • Σε ποιον απευθύνεται ο Γιώργος και σε ποιον ο γυμνασιάρχης; • Για ποιο θέμα μιλά ο καθένας και με ποιο σκοπό; • Πώς αντιδρούν κάθε φορά αυτοί που τους ακούν;

Τα **λόγια του Γιώργου** είναι τα εξής:

- «Άννα!»
- «Τι θες σε τούτο το προαύλιο; Εμείς μένουμε στο κάτω προαύλιο. Δε σ' το 'πανε; Πάμε»
- «Εφέτος έχει έρθει καινούριος γυμνασιάρχης. Λένε πως είναι πολύ αυστηρός. Στο προηγούμενο Γυμνάσιο που ήταν, λένε, τους είχε κάνει όλους στρατιωτάκια, καθηγητές και μαθητές!»

Τα **λόγια του γυμνασιάρχη** είναι τα εξής:

- «Δε θα ανεχτώ! Και τώρα οι μαθητές ν' αρχίσουν να προχωρούν απ' αριστερά και να μπαίνουν από την κυρία είσοδο στο πάνω προαύλιο. Οι μαθήτριες από δεξιά. Θα μπαίνουν από την πλαϊνή»
- «Δε θα ανεχτώ, είπα! Πάραυτα! Από αύριο θα υποστούν κυρώσεις οι μη συμμορφωθέντες!»

Ο Γιώργος απευθύνεται στην Άννα, την παλιά του συμμαθήτρια, και ο γυμνασιάρχης απευθύνεται στους μαθητές του Γυμνασίου.

Ο Γιώργος, βλέποντας την Άννα να κάθεται παράμερα στο προαύλιο, τη φωνάζει και της λέει ότι πρέπει να πάνε στο κάτω προαύλιο για τον αγιασμό, εκεί όπου συγκεντρώνεται η τάξη τους. Επίσης, την ενημερώνει για τον καινούριο γυμνασιάρχη και την αυστηρότητά του. Ο διευθυντής του σχολείου απευθύνεται στους μαθητές του Γυμνασίου και, αφού τους ανακοινώνει μια σειρά από «πρέπει» και «απαγορεύεται», τους υποδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο θα μπαίνουν οι μαθητές και οι μαθήτριες στο σχολείο. Όταν κάποιοι μαθητές διαμαρτύρονται, ο γυμνασιάρχης με ακόμα πιο έντονο και αυστηρό ύφος τους προειδοποιεί ότι θα έχουν κυρώσεις όσοι δεν συμμορφωθούν με τις εντολές του.

Η Άννα ακούει προσεκτικά όλες τις χρήσιμες πληροφορίες που της δίνει ο Γιώργος και τον ακολουθεί αμίλητη. Κάποιοι μαθητές, ιδιαίτερα των μεγαλύτερων τάξεων, εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους στα λεγόμενα του γυμνασιάρχη, αλλά κυρίως στον τρόπο με τον οποίο τους απευθύνεται. Από την άλλη, η Άννα και η Αγγέλα δείχνουν να μην έχουν καταλάβει τα τελευταία λόγια του διευθυντή.

2. Στο κείμενο 1 η Άννα και η Αγγέλα δεν καταλαβαίνουν τι λέει ο γυμνασιάρχης. Για ποιο λόγο;

Η Άννα και η Αγγέλα δεν καταλαβαίνουν πολύ καλά τα λόγια του διευθυντή, γιατί δεν γνωρίζουν κάποιες από τις λέξεις που αυτός χρησιμοποιεί. Ο γυμνασιάρχης χρησιμοποιεί λέξεις από παλαιότερη μορφή της ελληνικής γλώσσας, από την καθαρεύουσα, όπως «πάραυτα», «οι μη συμμορφωθέντες». Τα δύο κορίτσια καταλαβαίνουν περίπου τι τους λέει κυρίως από το ύφος του.

3. Ο άνθρωπος –σύμφωνα με το κείμενο 2– από τον λόγο και την παράσταση εικόνας πέρασε στη γραφή. Σήμερα πώς προτιμά να επικοινωνεί; • Σε ποιες περιπτώσεις προτιμά τον λόγο, σε ποιες την εικόνα και σε ποιες τη γραφή;

Ο άνθρωπος σήμερα για να επικοινωνήσει με τους άλλους, ανάλογα με την περίπτωση, χρησιμοποιεί είτε τον προφορικό είτε τον γραπτό λόγο. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τον προφορικό λόγο, για να συνεννοηθούν μεταξύ τους ζωντανά, ενώ χρησιμοποιούν τον γραπτό λόγο, όταν ο άλλος βρίσκεται μακριά ή όταν θέλουν να εκφραστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια και σαφήνεια. Στη σύγχρονη εποχή, οι άνθρωποι, κυρίως οι νέοι, προτιμούν να επικοινωνούν χρησιμοποιώντας ευρέως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία παρέχουν ένα πλήθος δυνατοτήτων, όπως κλήσεις, βιντεοκλήσεις, ανταλλαγή γραπτών μηνυμάτων, φωτογραφιών κ.ά.

Ανάλογα, λοιπόν, με την περίπτωση της επικοινωνίας ο άνθρωπος επιλέγει και το αντίστοιχο μέσο. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιεί:

τον λόγο

- όταν συνομιλεί με κάποιον πρόσωπο με πρόσωπο
- όταν συνομιλεί με κάποιον στο τηλέφωνο

την εικόνα

- όταν θέλει να εκφράσει σκέψεις και έντονα συναισθήματα, τα οποία δεν μπορούν ούτε να εκφραστούν εύκολα ούτε να γίνουν άμεσα αντιληπτά και παραστατικά χωρίς τη βοήθεια της εικόνας
- όταν θέλει να εκφράσει τις καλλιτεχνικές του ανησυχίες και το ταλέντο του

τη γραφή

- όταν στέλνει ένα μήνυμα (μέσω κινητού τηλεφώνου ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)
- όταν στέλνει μια επιστολή
- όταν διαβάζει μία εφημερίδα, ένα περιοδικό, ένα βιβλίο

4. Δείτε προσεκτικά τα παρακάτω σκίτσα που σχετίζονται με το κείμενο 1. • Βρείτε σε ποιο από τα σκίτσα αυτά ο ομιλητής: α. εκφράζει φόβο για κάτι, β. προτείνει κάτι σε κάποιον άλλο, γ. απειλεί, δ. συμφωνεί με μια πρόταση, ε. ζητά μια πληροφορία.

- α. Σκίτσο 4:** Η Άννα, καθώς ετοιμάζεται για το σχολείο, εκφράζει στη μητέρα της τον φόβο ότι θα αργήσει πάλι.
- β. Σκίτσο 1:** Η μία κοπέλα, η Αγγέλα, προτείνει στην άλλη, την Άννα, να καθίσουν στο ίδιο θρανίο.

- γ. Σκίτσο 2:** Ο γυμνασιάρχης απειλεί τους μαθητές ότι δεν θα ανεχτεί την παραβίαση των κανόνων που έθεσε.
- δ. Σκίτσο 1:** Η μία κοπέλα, η Άννα, δέχεται την πρόταση της άλλης κοπέλας, της Αγγέλας, να καθίσουν στο ίδιο θρανίο.
- ε. Σκίτσο 3:** Ο μαθητής ζητάει από τον συμμαθητή του να του πει πού είναι το κυλικείο.

Ακούω και μιλώ (σελ. 14)

1. Ποιος έχει γράψει αυτή την επιστολή (είναι δηλαδή ο αποστολέας); • Σε ποιον την απευθύνει (ποιος είναι ο παραλήπτης);

Ο αποστολέας της επιστολής είναι ο Αλέξης (μαθητής Γυμνασίου από την Αθήνα) και ο παραλήπτης είναι ο Πωλ (που ζει στο Παρίσι).

2. Ποια σχέση φαίνεται να έχουν τα δύο πρόσωπα; • Από ποια στοιχεία της επιστολής το καταλάβατε;

Ο αποστολέας και ο παραλήπτης της επιστολής φαίνεται να έχουν φιλική σχέση. Μάλιστα, τα δύο αγόρια διαπιστώνεται πως έχουν μοιραστεί και κάποιες οικογενειακές στιγμές, όπως μια εκδρομή στους Δελφούς που είχαν πάει με τους γονείς του Αλέξη. Επίσης, ο Πωλ γνωρίζει όλα τα παιδιά που του αναφέρει ο Αλέξης, εκτός από μια κοπέλα, τη Χριστίνα, που είναι καινούριο μέλος της παρέας.

Ανάμεσα στα δύο παιδιά υπάρχει οικειότητα που φαίνεται τόσο στην προσφώνηση («Αγαπητέ μου, Πωλ») όσο και στην αποφώνηση («Με πολλή αγάπη»). Επίσης, ο αποστολέας στέλνει χαιρετίσματα στη μητέρα και την αδερφή του Πωλ. Τέλος, του ζητάει να μην αργήσει να του γράψει, γεγονός που αποδεικνύει τη στενή σχέση μεταξύ των δύο αγοριών, καθώς και τη συχνή τους επικοινωνία.

3. Για ποιο σκοπό επικοινωνούν με αυτή την επιστολή τα δύο πρόσωπα;

Ο Αλέξης γράφει στον φίλο του τον Πωλ, που ζει στο Παρίσι, για να του πει τα νέα του για το σχολείο, την παρέα του και την αδερφή του. Με αυτόν τον τρόπο επικοινωνούν, αφού ζουν μακριά και δεν μπορούν να έχουν άμεση προσωπική επαφή. Τα δύο παιδιά φαίνεται ότι αλληλογραφούν συχνά, καθώς ο Αλέξης αρχίζει το γράμμα αναφερόμενος σε μία πληροφορία από το γράμμα του Πωλ «μου γράφεις πως το Παρίσι είναι κιονισμένο».

4. Εσείς διατηρείτε αλληλογραφία με φίλους ή φίλες σας που μένουν μακριά, στα ελληνικά ή σε ξένες γλώσσες;

Αν ο μαθητής ή η μαθήτρια απαντήσει καταφατικά, μπορεί να αξιοποιήσει τις ακόλουθες ερωτήσεις-απαντήσεις:

α. Πότε και γιατί ξεκίνησε η επικοινωνία;

Πριν από δύο περίπου χρόνια, ένας πολύ καλός μου φίλος, ο Αλέξανδρος, έφυγε για το εξωτερικό. Στενοχωρήθηκα πολύ, γιατί ήξερα ότι θα μου λείψει, αλλά δώσαμε υπόσχεση ότι θα επικοινωνούμε συχνά και θα λέμε τα νέα μας.

β. Με ποια μορφή μηνύματος επικοινωνείτε;

Μόλις εγκαταστάθηκε, μου έστειλε ένα μείλ με τις πρώτες του εντυπώσεις από την καινούρια του ζωή. Χάρηκα πάρα πολύ που του άρεσε το νέο του σχολείο και οι νέοι του συμμαθητές.

γ. Πόσο συχνή είναι η επικοινωνία;

Επικοινωνούμε σχεδόν σε καθημερινή βάση και πληροφορούμε ο ένας τον άλλον για την καθημερινότητά μας.

δ. Ποια θέματα συζητάτε;

Συζητάμε για τα πάντα, για κάθε νέα μας εμπειρία, ακόμα και για τα προβλήματα που κατά καιρούς μας απασχολούν. Ο ένας συμβουλεύει τον άλλον και στις δύσκολες στιγμές ο ένας συμπαραστέκεται στον άλλον. Έτσι, η φιλία μας διατηρείται ακόμη και σήμερα!

5. Δείτε τα παρακάτω κείμενα και πείτε ποιες διαφορές παρατηρείτε στη μορφή και το ύφος του μηνύματος στις δύο περιπτώσεις.

Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για έναν προφορικό αναλυτικό διάλογο μεταξύ δύο φίλων, οι οποίοι κανονίζουν την ώρα συνάντησης, για να πάνε στο σχολείο τους. Στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για ένα σύντομο γραπτό μήνυμα μέσω κινητού τηλεφώνου, από το οποίο πληροφορείται ο δέκτης την ώρα της συνάντησης.

Διαβάσω και γράφω (σελ. 15)**1. Βρείτε τους πομπούς και τους δέκτες στα κείμενα 1 και 4. • Σε ποιες περιπτώσεις η επικοινωνία τους είναι γραπτή και σε ποιες προφορική;**

Στο κείμενο 1, στην αρχή πομπός είναι ο Γιώργος και δέκτης η Άννα. Μετά τον αγιασμό πομπός είναι ο γυμνασιάρχης και δέκτες όλοι οι μαθητές που παρευρίσκονται στο προαύλιο. Όταν συζητούν τα δύο κορίτσια, όποιο μιλάει κάθε φορά είναι πομπός, και δέκτης το άλλο. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η επικοινωνία είναι προφορική.

Στο κείμενο 4, πομπός είναι ο αποστολέας του γράμματος, ο Αλέξης, και δέκτης ο παραλήπτης του γράμματος, ο Πωλ. Ο τρόπος επικοινωνίας είναι γραπτός.

2. Ποια μέσα χρησιμοποιούνται για την επικοινωνία στο κείμενο 4 και στα σκίτσα που το ακολουθούν;

Στο κείμενο 4, για την επικοινωνία των δύο παιδιών χρησιμοποιείται ως μέσο η επιστολή, ο γραπτός δηλαδή λόγος. Στο πρώτο σκίτσο, η επικοινωνία είναι προφορική, πρόσωπο με πρόσωπο, καθώς τα παιδιά συζητούν μεταξύ τους. Στο δεύτερο σκίτσο, η επικοινωνία είναι γραπτή, καθώς πρόκειται για ένα γραπτό μήνυμα στο κινητό τηλέφωνο.

3. Ταιριάζτε τη λέξη με την εξήγηση:

α. πομπός	1. ο τρόπος μετάδοσης του μηνύματος/το περιβάλλον, οι σχέσεις των συνομιλητών κ.ά.	α. -4
β. δέκτης	2. (επιτυχής) ανταλλαγή μηνυμάτων κ.ά.	β. -3
γ. συνθήκες επικοινωνίας	3. αυτός που «λαμβάνει» το μήνυμα	γ. -1
δ. γλωσσικός κώδικας	4. αυτός που «στέλνει» το μήνυμα	δ. -5
ε. επικοινωνία	5. ένα σύστημα σημείων που έχει κανόνες και αρχές και χρησιμοποιείται για να επικοινωνούμε	ε. -2

B2. Κώδικες επικοινωνίας

ΘΕΩΡΙΑ

- ❖ Ο γλωσσικός κώδικας είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την επικοινωνία των ανθρώπων.
- ❖ Για να επικοινωνήσουμε, εκτός από τη γλώσσα, χρησιμοποιούμε και άλλα **σήματα** που ανήκουν σε **διάφορους κώδικες**, για παράδειγμα:
 - ❖ ο κώδικας των Μαθηματικών
 - ❖ ο κώδικας της Μουσικής
 - ❖ ο κώδικας της Φυσικής
 - ❖ ο κώδικας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας
- ❖ Πολλά κείμενα, για να μεταδώσουν το μήνυμά τους, χρησιμοποιούν διάφορους κώδικες, γι' αυτό ονομάζονται **πολυτροπικά**.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ακούω και μιλώ (σελ. 15)

1. Πριν από την επινόηση του αλφάβητου (κείμεν. 2), τι είδους σύμβολα χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι για να παραστήσουν αντικείμενα και ιδέες;

Οι άνθρωποι, για να μπορέσουν να παραστήσουν αντικείμενα και ιδέες και να καταγράψουν διάφορες πληροφορίες που τους ήταν απαραίτητες, χρησιμοποιούσαν εικόνες, όπως συνέβαινε στη Μεσοποταμία και τη μακρινή Κίνα. Στην Αίγυπτο χρησιμοποιούσαν εκτός από εικόνες και διάφορα άλλα σημάδια. Η γραφή αυτή ονομάστηκε ιερογλυφική γραφή και την αποκρυπτογράφησε ο Ιωάννης Φραγκίσκος Σαμπολιόν. Με το πέρασμα των χρόνων οι εικόνες έγιναν σύμβολα, που ήταν τρίγωνα σαν σφήνες, και γι' αυτό η γραφή αυτή ονομάστηκε σφηνοειδής.

2. Δείτε το απόσπασμα από την άσκηση Μαθηματικών που σας δόθηκε στο κείμενο 3. • Σας είναι κατανοητό; • Τι λέει;

Στο απόσπασμα από την άσκηση των Μαθηματικών χρησιμοποιείται ο κώδικας των Μαθηματικών. Αναγνωρίζουμε τους **δεκαδικούς αριθμούς**, καθώς έχουν **υποδιαστολή**, και τα **σύμβολα της ανισότητας** ($<$, $>$). Παρατηρούμε ότι συγκρίνονται κάθε φορά δύο δεκαδικοί αριθμοί και συμπεραίνεται ότι ο δεκαδικός αριθμός 35,046 είναι μικρότερος ($<$) από τον δεκαδικό αριθμό 60,03 και ο δεκαδικός αριθμός 4,567 είναι μεγαλύτερος ($>$) από τον δεκαδικό αριθμό 4,53989.

Το απόσπασμα από την άσκηση των Μαθηματικών είναι κατανοητό, γιατί τόσο οι δεκαδικοί αριθμοί όσο και τα σύμβολα της ανισότητας έχουν διδαχθεί και τα γνωρίζουμε.

• Δείτε τώρα κι αυτό το απόσπασμα από μία άσκηση Χημείας. • Μπορείτε να καταλάβετε τι λέει; • Γιατί ναι/όχι;

Το απόσπασμα από την άσκηση της Χημείας δεν είναι ιδιαίτερα κατανοητό, αφού περιλαμβάνει σύμβολα και τύπους που δεν είναι γνωστά ακόμη σε όλους.

Αφορούν πιο εξειδικευμένες γνώσεις, τις οποίες οι μαθητές διδάσκονται σε μεγαλύτερες τάξεις.

3. Στο κείμενο 3 υπάρχουν δείγματα από διάφορους κώδικες. Ποιοι από αυτούς μας δίνουν οπτικά σήματα και ποιοι ακουστικά;

- Στον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας τα σήματα και οι φωτεινοί σηματοδότες μάς δίνουν οπτικά σήματα.
- Στον κώδικα των Μαθηματικών τα σύμβολα μάς δίνουν οπτικά σήματα.
- Στον κώδικα της Μουσικής οι νότες μάς δίνουν ακουστικά σήματα. Μπορεί να λαμβάνουμε ένα οπτικό σήμα, αλλά αυτό αποτελεί μία καταγραφή, για να αναπαραχθούν ακουστικά.
- Στον κώδικα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας τα σύμβολα μάς δίνουν οπτικά σήματα.

Παρατήρηση!

Ο κώδικας του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, των Μαθηματικών, της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας μάς δίνουν ακουστικά σήματα, αν διαβαστούν δυνατά.

4. Γράψτε το μικρό σας όνομα. • Στη συνέχεια συμβουλευτείτε το αλφάβητο της νοηματικής γλώσσας των κωφών και παραστήστε το με τα κατάλληλα σήματα.

Ο κάθε μαθητής/μαθήτρια μπορεί να σχηματίσει το όνομά του/της παίρνοντας με τη σειρά τα αντίστοιχα σύμβολα για το κάθε γράμμα του ονόματός του/της από το ακόλουθο ελληνικό δακτυλικό αλφάβητο.

Ακούω και μιλώ (σελ. 16)

Πριν ξεκινήσετε το πρωί για το σχολείο, καλό είναι να συμβουλευτείτε ένα δελτίο πρόγνωσης του καιρού. Εκτός από τον λόγο, ποια άλλα μέσα χρησιμοποιεί το δελτίο για να δείξει τον καιρό της επόμενης μέρας; (κείμε. 5) • Πώς θα ντυθείτε αύριο, αν δείτε ένα τέτοιο δελτίο καιρού;

Το δελτίο του καιρού χρησιμοποιεί, εκτός από τον γλωσσικό κώδικα, σύμβολα της Μετεωρολογίας, τον χάρτη της Ελλάδας, μαθηματικά σύμβολα και γραφική παράσταση, καθώς και σχέδια από τον κώδικα της Ζωγραφικής.

Αν δούμε ένα τέτοιο δελτίο καιρού, θα ντυθούμε με ζεστά ρούχα, γιατί προβλέπεται πτώση της θερμοκρασίας, και θα πάρουμε μαζί μας ομπρέλα ή αδιάβροχο, γιατί προβλέπονται βροχές και καταιγίδες στις περισσότερες περιοχές της χώρας.

Διαβάζω και γράφω (σελ. 17)

1. Πόσους κώδικες –εκτός από τον γλωσσικό– μπορείτε να αναφέρετε; • Μπορείτε να σκεφτείτε μερικές ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στον γλωσσικό κώδικα και σε άλλα είδη κωδίκων που είδατε ως τώρα;

Εκτός από τον γλωσσικό κώδικα μπορούμε να αναφέρουμε:

- τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.)
- τον κώδικα των Μαθηματικών
- τον κώδικα της Μουσικής
- των κώδικα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας
- τον κώδικα της Χημείας
- τον κώδικα των Χαρτών
- τον κώδικα Μορς
- τον κώδικα της Ζωγραφικής
- τον κώδικα της Βιολογίας

Συγκρίνοντας τους κώδικες, συμπεραίνουμε ότι ο γλωσσικός κώδικας είναι πληρέστερος και πλουσιότερος, καθώς μπορούμε να εκφράσουμε τα πάντα, ιδέες, σκέψεις, γνώμες, έννοιες, συναισθήματα, με σαφήνεια και ακρίβεια.

2. Πώς παριστάνεται ο κίνδυνος στα σήματα του Κ.Ο.Κ.; • Φτιάξτε κι εσείς μια πινακίδα προειδοποίησης για κίνδυνο. • Γράψτε «ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΙΝΔΥΝΟΣ» και προσθέστε ένα ανάλογο σήμα. • Το κείμενό σας είναι πολυτροπικό ή όχι;

Ο κίνδυνος στα σήματα του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.) παριστάνεται με ένα τρίγωνο με κόκκινο περίγραμμα και κίτρινο φόντο στο εσωτερικό του, μέσα στο οποίο με διάφορα σχήματα δηλώνεται ο εκάστοτε κίνδυνος. Για παράδειγμα, μπορεί να προειδοποιεί για τον κίνδυνο απότομης δεξιάς στροφής (σχήμα 1) ή για τη συχνή κίνηση παιδιών (σχήμα 2).

Σχήμα 1

Σχήμα 2

Το κείμενό μας είναι πολυτροπικό, καθώς περιέχει σήματα και από τον γλωσσικό κώδικα και από τον κώδικα της Ζωγραφικής.

3. Ποια από τα κείμενα που έχετε δει ως τώρα (1-5) είναι πολυτροπικά; • Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Από τα κείμενα που έχουμε δει ως τώρα πολυτροπικά είναι τα εξής:

- Το κείμενο 2, γιατί περιέχει σύμβολα από τον γλωσσικό κώδικα και τον κώδικα των Μαθηματικών (30.000, 50.000 κ.λπ.)
- Το κείμενο 3, γιατί περιέχει σύμβολα από τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, από τον κώδικα της Μουσικής και από τον γλωσσικό κώδικα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας.
- Το κείμενο 4, γιατί περιέχει σύμβολα από τον γλωσσικό κώδικα και τον κώδικα των Μαθηματικών (η ημερομηνία 10-12-71).
- Το κείμενο 5, γιατί περιέχει σύμβολα από τον γλωσσικό κώδικα, τον κώδικα των Μαθηματικών και τον κώδικα της Ζωγραφικής.

Τα κείμενα αυτά είναι πολυτροπικά, γιατί εκτός από τη γλώσσα χρησιμοποιούν σήματα, σκίτσα, εικόνες και άλλους κώδικες.

Γ. ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Γ1. Είδη προτάσεων ανάλογα με τα συστατικά τους

ΘΕΩΡΙΑ

Μια πρόταση ανάλογα με τα **συστατικά** της διακρίνεται σε απλή, επαυξημένη, ελλειπτική και σύνθετη.

Το είδος της πρότασης ως προς τα συστατικά της διακρίνεται σε:

- ❖ **Απλή** είναι η πρόταση που αποτελείται μόνο από τους κύριους όρους, δηλαδή έχει υποκείμενο και κατηγορημα [μόνο το ρήμα | ρήμα και αντικείμενο (μονόπτωτα ρήματα) | ρήμα και άμεσο και έμμεσο αντικείμενο (δίπτωτα ρήματα) | ρήμα και

κατηγορούμενο | ρήμα και αντικείμενο και κατηγορούμενο αντικείμενου (συνδετικά ρήματα)].

π.χ. Οι διακοπές **αρχίζουν**. (το κατηγορήμα αποτελείται μόνο από το ρήμα)

Το παιδί **παίζει μπάλα**. (το κατηγορήμα αποτελείται από το ρήμα και το αντικείμενο)

Ο Κώστας **έδωσε** ένα **βιβλίο** (άμεσο αντικείμενο) στον **Πέτρο** (έμμεσο αντικείμενο). (το κατηγορήμα αποτελείται από το ρήμα και το άμεσο και έμμεσο αντικείμενο)

Ο Σωκράτης **είναι σοφός**. (το κατηγορήμα αποτελείται από το ρήμα και το κατηγορούμενο)

Οι μαθητές **εξέλεξαν** τον **Κώστα πρόεδρο**. (το κατηγορήμα αποτελείται από το ρήμα, το αντικείμενο και το κατηγορούμενο του αντικείμενου)

- ♦ **Επαυξημένη** είναι η πρόταση που έχει προσδιορισμούς, δηλαδή άλλες λέξεις που δίνουν περισσότερες πληροφορίες για τους κύριους όρους της.

π.χ. Η Μαρία αγόρασε μια **κόκκινη** τσάντα.

- ♦ **Ελλειπτική** είναι η πρόταση που της λείπει κάποιος όρος, ο οποίος εννοείται εύκολα.

π.χ. Φεύγεις;

- ♦ **Σύνθετη** είναι η πρόταση που έχει περισσότερα από ένα υποκείμενα, κατηγορούμενα ή αντικείμενα.

π.χ. **Ο Θανάσης και ο Γιώργος** στέφθηκαν πρωταθλητές.

Προσοχή! Όταν λέμε περισσότερα από ένα αντικείμενα, εννοούμε περισσότερα από ένα αντικείμενα του ίδιου είδους (άμεσα ή έμμεσα). Συνήθως, ενώνονται με κάποιον συμπλεκτικό σύνδεσμο ή παρατάσσονται το ένα δίπλα στο άλλο με κόμμα και πριν το τελευταίο βρίσκουμε κάποιο σύνδεσμο.

έμμεσα αντικείμενα

άμεσα αντικείμενο

π.χ. Ο Πέτρος έδωσε **στην αδερφή και στον αδερφό** του **τα δώρα**. → Η πρόταση είναι σύνθετη, καθώς έχει δύο αντικείμενα του ίδιου είδους (δύο έμμεσα αντικείμενα).

Αλλά: Ο Πέτρος έδωσε **στη Μαρία** ένα δώρο. → Η πρόταση είναι απλή και όχι σύνθετη, καθώς έχουμε δύο αντικείμενα αλλά διαφορετικού είδους, ένα έμμεσο (στη Μαρία) και ένα άμεσο (ένα δώρο).

Θυμάμαι ότι: η πρόταση δεν μπορεί να έχει παραπάνω από ένα ρήμα!

1 ΡΗΜΑ = 1 ΠΡΟΤΑΣΗ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ακούω και μιλώ (σελ. 17)

1. «Το κουδούνι τού έκοψε την κουβέντα» (κείμεν. 1): Η πρόταση αυτή έχει μόνο τα βασικά συστατικά. Μπορείτε να προσθέσετε κι άλλα στοιχεία, άλλες λέξεις δηλαδή που να δίνουν επιπλέον πληροφορίες;

Το κουδούνι τού έκοψε απότομα την κουβέντα για τον χτεσινό αγώνα της ομάδας.

2. «Με λένε Αγγέλα. Εσένα;»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο 1. • Από τη δεύτερη πρόταση λείπουν βασικά συστατικά. Μπορείτε να τη συμπληρώσετε; • Γιατί η συγγραφέας προτίμησε την ελλειπτική μορφή;

Η ελλειπτική πρόταση «Εσένα;» μπορεί να συμπληρωθεί ως εξής: «Εσένα πώς σε λένε (οι άνθρωποι);»

Η συγγραφέας προτίμησε την ελλειπτική μορφή, γιατί πρόκειται για έναν προφορικό διάλογο και ήθελε να προσδώσει ζωντάνια και αμεσότητα. Επιπλέον, δεν θέλει να επαναλάβει όρους της προηγούμενης πρότασης («με λένε»).

3. «Η Λίνα ψήλωσε, έγινε σωστή δεσποινίς» (κείμεν. 4): Βρείτε τις δύο προτάσεις του αποσπάσματος. • Από ποια πρόταση μπορείτε να αφαιρέσετε κάποια λέξη και πάλι να έχει ολοκληρωμένο νόημα; • Από ποια πρόταση δεν μπορείτε να αφαιρέσετε τίποτα;

«Η Λίνα ψήλωσε, έγινε σωστή δεσποινίς»
 πρόταση 1n πρόταση 2n

Από την πρώτη πρόταση δεν μπορούμε να αφαιρέσουμε τίποτα, γιατί τότε δεν θα βγαίνει νόημα. Αλλά από τη δεύτερη πρόταση, αν αφαιρέσουμε το επίθετο «σωστή», το νόημά της παραμένει ολοκληρωμένο. Αυτό συμβαίνει, γιατί το επίθετο «σωστή» δεν αποτελεί έναν από τους βασικούς όρους της πρότασης, αλλά λειτουργεί προσδιοριστικά στο «δεσποινίς».

4. «Χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα καιρού η σημερινή ημέρα»: Βρείτε την πρόταση στο κείμενο 5. • Παρατηρήστε ότι της λείπει ένα βασικό συστατικό. • Μπορείτε να το συμπληρώσετε; • Γιατί ο μετεωρολόγος δεν το περιέλαβε στην πρότασή του;

Από την παραπάνω πρόταση λείπει το ρήμα. Θα μπορούσαμε να τη συμπληρώσουμε ως εξής: «Χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα καιρού προβλέπεται/θα είναι η σημερινή ημέρα». Ο μετεωρολόγος δεν περιέλαβε στην πρότασή του το ρήμα, γιατί εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα.

5. Στο μήνυμα στην οθόνη του κινητού τηλεφώνου (σκίτσο 2, σελ. 14), τι είδους πρόταση έχει γραφεί; • Γιατί ο πομπός διάλεξε τέτοιου είδους πρόταση; • Εσείς, όταν γράφετε μηνύματα στο κινητό, τι είδους προτάσεις προτιμάτε;

Στην οθόνη του κινητού έχει γραφεί μια ελλειπτική πρόταση: «Στις 8.00 σπίτου σου», καθώς παραλείπονται βασικά συστατικά της πρότασης (ρήμα: θα είμαι, υποκείμενο: εγώ).

Η ελλειπτική πρόταση επιλέχτηκε από τον πομπό, γιατί ήθελε να επικοινωνήσει με τον δέκτη γρήγορα και άμεσα, όντας βέβαιος ότι θα επιτευχθεί η μεταξύ τους επικοινωνία. Όταν γράφουμε μηνύματα στο κινητό, προτιμούμε τις ελλειπτικές προτάσεις, για να επικοινωνούμε γρήγορα, εξοικονομώντας χρόνο, και γιατί τα μηνύματα που μπορεί να στείλει κάποιος μέσω του κινητού του τηλεφώνου έχουν περιορισμένο αριθμό λέξεων. Και εγώ προτιμώ ελλειπτικές προτάσεις, όταν γράφω μηνύματα στο κινητό μου για ευκολία και ταχύτητα.

Διαβάζω και γράφω (σελ. 19)

1. Υπογραμμίστε όσο περισσότερες ελλειπτικές προτάσεις μπορείτε στο κείμενο 6. • Στη συνέχεια συμπληρώστε τα στοιχεία που τους λείπουν.

Οι ελλειπτικές προτάσεις στο κείμενο 6 είναι οι εξής:

Ελλειπτική πρόταση	Όροι που λείπουν
Είμαι μαθητής της Α΄ Γυμνασίου.	εγώ
Αφού γευματίσω,	εγώ
θα ξεκουραστώ λίγο	εγώ
και αμέσως μετά θα αρχίσω το διάβασμα.	εγώ
Τι να πρωτοδιαβάσω όμως;	εγώ
Μαθηματικά, Αρχαία, Ιστορία, Θρησκευτικά;	Να διαβάσω εγώ
Μεγάλος μπελάς!	Αυτός είναι
Για την Ιστορία έχω να διαβάσω πολλές σελίδες,	εγώ
στα Μαθηματικά να λύσω αρκετές ασκήσεις,	εγώ
στα Αρχαία να γράψω εργασία.	εγώ
Από τη μια πλευρά οι εξισώσεις,	είναι
από την άλλη ο Οδυσσέας και η Ναυσικά,	είναι
Τι να κάνω όμως;	εγώ
Βλέπετε,	εσείς
να μάθω τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες	εγώ
που δεν έχω μάθει ακόμη καλά καλά τα ελληνικά.	εγώ
Έτσι, εκτός από τα μαθήματα του σχολείου μου, έχω καθημερινά	εγώ
να διαβάζω αγγλικά και γερμανικά,	εγώ
Έπειτα, λοιπόν, από απασχόληση πολλών ωρών και στις ξένες γλώσσες,	εγώ
με το κεφάλι «καζάνι», γυρίζω σπίτι	
να συνεχίσω τη μελέτη των υπόλοιπων μαθημάτων.	εγώ
Ζαλισμένος διαβάζω	εγώ
Μα επιτέλους, βαρέθηκα πια!	εγώ
να έχω και ελεύθερες ώρες για παιχνίδι και ξεκούραση!	εγώ
Όσο κι αν προσπαθώ όμως	εγώ
να εξοικονομήσω αυτές τις ελεύθερες ώρες,	εγώ
δεν τα καταφέρνω.	εγώ
Ούτε παιχνίδι, ούτε ξεκούραση λοιπόν.	υπάρχει για μένα

2. «Σεπτέμβριος, η νέα σχολική χρονιά αρχίζει» (κείμεν. 7): Αν κάποιος συμπλήρωνε το απόσπασμα αυτό με τα στοιχεία που λείπουν, θα έγραφε: «Ήρθε ο Σεπτέμβριος και η νέα σχολική χρονιά αρχίζει». Γιατί ο συγγραφέας του άρθρου, όμως, προτίμησε την πρώτη εκδοχή; • Ποια από τις δύο εκδοχές ταιριάζει στο υπόλοιπο κείμενο;

Ο συγγραφέας προτίμησε την πρώτη εκδοχή, να παραλείψει δηλαδή το ρήμα «ήρθε», γιατί ήθελε να προσδώσει αμεσότητα και ζωντάνια στο κείμενό του. Άλλωστε όλο το υπόλοιπο κείμενο είναι γραμμένο με ελλειπτικές προτάσεις. Η χρήση κοφτών ελλειπτικών προτάσεων αποδίδουν τη χαρά της έναρξης της σχολικής χρονιάς και τους γρήγορους ρυθμούς με τους οποίους όλα εξελίσσονται την ημέρα αυτή.

3. «8.00 π.μ... Συζητήσεις για διακοπές» (κείμεν. 7): Μπορείτε να συμπληρώσετε τις προτάσεις του αποσπάσματος με ρήματα ή άλλα μέρη του λόγου; • Διαβάστε τώρα το απόσπασμα όπως το συμπληρώσατε εσείς. Ποια εκδοχή σάς αρέσει πιο πολύ; Αυτή του κειμένου ή η δική σας; • Για ποιους λόγους;

Το απόσπασμα θα μπορούσε να συμπληρωθεί ως εξής:

Ήρθε ο Σεπτέμβριος και η νέα σχολική χρονιά αρχίζει. Αρχίζουν το πρωινό ξύπνημα και τα διαβάσματα. Είναι 8.00 π.μ. Βάρος υπάρχει στον ώμο απ' την τσάντα που είναι γεμάτη τετράδια. Ακούγεται κόρνα! Ήρθε το λεωφορείο! Τρέχα να προλάβουμε! Γίνεται συνάντηση με παλιούς φίλους και συμμαθητές. Ακούγονται γέλια. Γίνονται συζητήσεις για διακοπές. Φτάνοντας στο σχολείο, όλοι, μαθητές και δάσκαλοι ή καθηγητές, συγκεντρώνονται στο προαύλιο για τον αγιασμό. Ντριιν! Χτυπάει κουδούνι. Όλοι, κατά μία τάξη μεγαλύτεροι, τρέχουν στην καινούρια τους αίθουσα. Θα δοθούν νέα βιβλία και προγράμματα και ίσως να υπάρξει κάποιος νέος δάσκαλος ή καθηγητής. Αρχίζει το νέο σχολικό έτος! Καλή χρονιά!

Το κείμενο του συγγραφέα είναι άμεσο και ζωντανό. Το ύφος του, με τη χρήση ελλειπτικών προτάσεων, μεταφέρει τους γοργούς ρυθμούς που κινούνται τα πάντα κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Αντίθετα, το κείμενο που δημιουργήσαμε χάνει σε ζωντάνια και παραστατικότητα, αφού δεν υπάρχει η γρήγορη εναλλαγή, και το ύφος του έχει γίνει πιο τυπικό. Η πρώτη εκδοχή με τη χρήση ελλειπτικών προτάσεων είναι σαφώς καλύτερη.

4. «Χτυπάει κουδούνι» (κείμεν. 7): Η πρόταση είναι απλή, δηλαδή έχει ένα ολοκληρωμένο νόημα και μόνο τα απαραίτητα συστατικά, τους βασικούς όρους. Μπορείτε να της προσθέσετε κι άλλα στοιχεία κι άλλους όρους και να τη μετατρέψετε σε πρόταση επαυξημένη;

Χτυπάει το κουδούνι για τη συγκέντρωση των μαθητών στον προαύλιο χώρο του σχολείου.